

דעות

ניצחונות בשדה הקרב, הפסדים מוחצים בזירת התודעה

שאול אריאלי • מראשי קבוצת המחקר "תמרור"

20 במאי 2025 • 20:00

מטרות המלחמה שקבעה הממשלה — מיטוט חמאס ושחרור החטופים — נהפכו למילים ריקות. רק מעטים וסומים עוד מאמינים שישראל יכולה להשיג אותן. ישראל ממשיכה להתבוסס במלחמה ללא תכלית מדינית, תוך הגדלת אחיזתה ברצועת עזה באמצעות הרחבת אזור החיץ, בניית מוצבים וכבישים ודחיקת הפלסטינים למחצית משטח הרצועה. בה בעת היא מחדשת את הסיוע ההומניטרי, בניהול חברה אמריקאית ובאבטחת צה"ל.

יעד נוסף ובלתי מוצהר של המלחמה הוא ליצור מיסוך תודעתי, שיאפשר לממשלה המשיחית והלאומנית להשיג את מטרת העל שלה — מהלכי סיפוח בגדה המערבית והכשרת התנאים לחידוש ההתנחלות היהודית ברצועת עזה.

המאמצים להשגת מטרת העל מלווים בהרבה מאוד עשן ומעט מאוד אש. בצלאל סמוטריץ' אמנם הצליח לממש כמה צעדים ממשיים לטובתה, כמו כינון משטר אפרטהייד מלא באמצעות העברת הסמכויות האזרחיות מהצבא לידי, הזרמת מיליארדים להתנחלויות, תקצוב של סלילת כבישים עוקפים חדשים, בניית עשרות מאחזים לא חוקיים, הצעת חוק לביצוע הסדר המקרקעין הרשמי בידי מדינת ישראל באזור יהודה ושומרון, הריסת בתים פלסטיניים שנבנו ללא

היתר ועידוד טרור של המתנחלים תוך עצימת עיניים, אם לא גיבוי, של מערכות החוק והביטחון.

לצדם של מהלכים ממשיים אלו התקיימו מהלכי תעמולה בולטים: הפרדת 13 שכונות מהתנחלויות האם והכרזה עליהן כהתנחלויות עצמאיות. רוב [המאחזים החדשים](#) הם חוות מרעה, שהשפעתן על חיי היום-יום של הפלסטינים קשה ביותר — אלימות, גירוש קהילות פלסטיניות, השתלטות על אדמות ועוד. עם זאת, במונחים של הסדר קבע החוות, שבכל אחת מהן גרים משפחה או כמה נערי גבעות, חסרות כל השפעה דמוגרפית או מרחבית.

מול המהלכים האמיתיים והמדומים הללו בולטים הכישלונות של ממשלת נתניהו: [מאזן ההגירה בגדה המערבית שלילי](#). בארבע משש השנים האחרונות יותר ישראלים עזבו את האזור מאלה שעברו אליו מתוך הקו הירוק או מיהודים מחו"ל שבאו לגדה; שיעור העניים, הנמנים כולם עם האוכלוסייה החרדית, גדל; מספר התושבים במעלה אדומים, העיר השלישית בגודלה, ירד; הסבסוד הממשלתי גדל; צעירים נטשו, ועוד.

"הצלחה" אחת, שהיא עמוד יסוד בתפישה הלאומנית-הגזענית-המשיחית של הממשלה, אפשר לזקוף "לזכותה" — [דחיקתה של ישראל לעמדת המצורעת האזורית והעולמית](#), בהתאם לפרשנות של הקואליציה לדברי בלעם, "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". במקור פירשו אמירה זו כהבטחה לכך שעם ישראל לא יתערבב בגויים וישמור על כבודו, זהותו היהודית ואורח החיים המיוחד לו. בידי השרים הממשלה הנוכחית הפסוק נהפך לביטוי מתנשא של עליונות יהודית וזלזול גמור בקהילה הבינלאומית.

במחקר מקיף שערכו חוקרי קבוצת המחקר "תמרור" בשנים האחרונות נמצא, כי ישראל מאבדת ממעמדה ומתדמיתה בקרב מדינות האזור, ארה"ב, האיחוד האירופי ויהדות העולם.

אנחנו עדים למעבר מתמיכה אמריקאית כמעט בלתי מותנית לגישה מסויגת יותר ולהתרחקות של מדינות ערב המתונות

זה עשור שיחסה של ארה"ב לישראל עובר שינוי מערכתי עמוק, בעל שלושה מאפיינים: התרחקות הדרגתית של ארה"ב ממעורבות ישירה בניסיונות ליישב את הסכסוך הישראלי-הפלסטיני החל ב-2014 (כישלון השליחות של ג'ון קרי), שחיקה ביסודות היחסים המסורתיים עם ישראל ("ערכים משותפים" ו"ברית אסטרטגית") וירידה עקבית בתמיכה בפתרון שתי המדינות, עם שפל באזכורים ב-2024.

האיחוד האירופי התייחס לישראל באופן חיובי מאז כינון הממשלה הנוכחית, בהתחשב בהרכבה. אחרי מאמציו של יאיר לפיד, כשר החוץ וראש הממשלה, לשקם את היחסים בתום עשור "אבוד", באיחוד האירופי לא היה רצון לפגוע ברקמת היחסים העדינה שחודשה. ב-7 באוקטובר האיחוד האירופי עמד לצד ישראל באופן חד-משמעי. עם זאת, באותם ימים החל בו "ריבוי קולות" בכל הנוגע לנעשה בעזה. ריבוי הקולות, שהלך וגבר מאז, משתק בדרך כלל את היכולת של האיחוד האירופי לפעול באופן אחיד ומשמעותי מול הממשלה, גם כשהיא מואשמת בטיהור אתני וברצח עם בעזה וכשנגד ראש הממשלה תלוי ועומד צו של בית הדין הפלילי הבינלאומי.

מדינות ערביות שמקיימות יחסים דיפלומטיים ואחרים עם ישראל ושפעם היו בדרך לנורמליזציה, נהפכו לעוינות. הזירה הישראלית-הפלסטינית ממשיכה לתפוס מקום מרכזי במדיניות החוץ של מדינות ערב. הן עדיין מתמקדות בקריאה להקמת מדינה פלסטינית בקווי 1967, שבירתה מזרח ירושלים, ולסיום הכיבוש. כל המדינות רואות בסכסוך מקור לאי-יציבות אזורית ופועלות לקידום הסדר.

מצרים, מעמודי התווך של השלום האזורי, מתמקדת בתיווך בין ישראל לחמאס ומותחת ביקורת חריפה על האפקטיביות של הקהילה הבינלאומית. היא מתנגדת בתוקף לחוק הישראלי המגביל את פעילות אונר"א, ושוללת את רעיונות הטרנספר שמקדמים חברים בממשלת ישראל.

ירדן, שותפתנו לשלום זה כמעט שלושה עשורים, העלתה את רמת הביקורת באופן דרמטי. היא מביעה חשש מיוחד מהמדיניות של ישראל בגדה המערבית ובהר הבית, מכנה את המלחמה "ברברית" ומאשימה את ישראל ב"טיהור אתני". קריאתה של ירדן לאמברגו נשק על ישראל, שנמשכת זה רבעון שני ברציפות, חסרת תקדים.

סעודיה, שהיתה בדרך לנורמליזציה, מקדמת כעת "מסלול עוקף ישראל", וקוראת למעורבות בינלאומית שמדירה את ישראל מהתהליך. היא מתנגדת בחריפות לצעדים הישראליים נגד אונר"א, ושוללת כל נורמליזציה עם ישראל עד לסיום המלחמה ולחידוש התהליך המדיני להקמת מדינה פלסטינית.

איחוד האמירויות, שהובילה את הסכמי אברהם, מתמקדת כעת בסיוע הומניטרי לעזה ומותחת ביקורת על המצב ברצועה. התנגדותה לצעדים הישראליים נגד אונר"א בולטת, ובניגוד לעבר ניכרת ירידה משמעותית בעיסוק בתוכניות עתידיות משותפות.

קטאר, המתווכת המרכזית, קוראת להפסקת אש מיידית וקבועה ולפתיחת המעברים, מחזקת את אונר"א באמצעות תמיכה כלכלית של 49 מיליון דולר ומאשימה את ישראל ב"רצח עם" ובניסיון ל"השמדת העם הפלסטיני". בחריין קוראת לכנס ועידת שלום בינלאומית ולהכרה בינלאומית במדינה פלסטינית, ומציעה יוזמות חינוכיות ייחודיות באזורי סכסוך.

המגמות המרכזיות בכל האזור הערבי מדאיגות: ניסיון מאורגן לייצר "מסלול עוקף ישראל", תמיכה מדינית וכלכלית באונר"א לנוכח

החקיקה הישראלית, התנגדות גורפת לרעיונות הטרנספר הישראליים ופרסונליזציה של הסכסוך המלווה בביקורת אישית על מנהיגי ישראל.

במדיניותה של טורקיה חל שינוי יסודי, שנובע מאידיאולוגיה ניאופעותמאנית ופאן-איסלאמית ושבא לידי ביטוי בתמיכה גוברת בחמאס ובעיונות הולכת וגדלה לישראל. איראן, שנותנת חסות לכל טבעת האש שמסביב לישראל, שומרת על עמדתה האידיאולוגית הבסיסית (שלילת קיומה ישראל), אך סדרי העדיפויות האסטרטגיים שלה משתנים. האתגרים הפנימיים והחיצוניים הדחופים מובילים להסטת המיקוד האיראני מהסוגיה הפלסטינית. למרות הירידה בעוצמת ההצהרות, איראן ממשיכה לתמוך ב"התנגדות" ולהדגיש כי ישראל כשלה בהשגת יעדיה במלחמה.

בד בבד חלה תמורה דרמטית בעמדותיהם של ארגונים יהודיים אמריקאיים. אייפא"ק, שבמשך שנים היתה עמוד התווך של התמיכה בישראל, הפחיתה את תמיכתה בפתרון שתי המדינות עד לאפס ב-2025. הליגה נגד השמצה הפסיקה לתמוך בפתרון זה, והוועד היהודי האמריקאי נטש כמעט לחלוטין את העיסוק בנושא. הפדרציות היהודיות נמנעות מהתייחסות, ורק "ג'יי סטריט" משמיעה קול ביקורתי יותר.

גם המציאות המשפטית הבינלאומית אינה מעודדת. ההתקדמות האיטית אך העקבית לקראת סיפוח, בהובלת סמוטריץ' ובתמיכת נתניהו, נתפשת כתהליך בלתי הפיך המוביל לאפרטהייד, ומכאן לסנקציות והחרמות.

ישראל ניצבת בצומת דרכים קריטי. אנחנו עדים למעבר מתמיכה אמריקאית כמעט בלתי מותנית לגישה מאוזנת ומסויגת יותר, להתרחקות של מדינות ערב המתונות, לקרע מעמיק עם יהדות ארה"ב ולהתחזקות הנרטיב הפלסטיני בזירה הבינלאומית.

הסכסוך לא נעלם, הוא רק משנה צורה. גם אם ישראל טוענת לניצחונות בשדה הקרב, היא נוחלת הפסדים מוחצים בזירת התודעה העולמית. בהעדר מדיניות ברורה וצעדים מוחשיים לקראת פתרון, ישראל מובילה את עצמה לבידוד הולך וגובר, שעלול לפגוע אנושות בחוסנה הכלכלי והמדיני בשנים הקרובות.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

[+ האיחוד האירופי](#)[+ בצלאל סמוטריץ'](#)[+ מתנחלים](#)

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ